

Tierny, William G. and Lincoln, Yvonne S.(1997). **Representation and the Text - Re-framing the Narrative Voice**. Albany: State University of New York Press.

Anmeldt af *Karen Ellen Spannow*, Center for Rusmiddelforskning, Århus.

Bogen behandler et brændende aktuelt tema for alle, der giver sig af med kvalitativ forskning af samfundsforhold. Den handler nemlig om, hvordan vi sikrer, at de informationer fra de sociale felter, vi som forskere samler sammen, præsenteres, så den sociale virkelighed ikke drukner i forskerens egne fortolkninger og konstruktioner og kan genkendes af de informanter, på hvis udsagn og adfærd forskningen hviler. Vel vidende at vi ikke bare kan lave en lige-ud-af-lande-vejen-beskrivelse og någet af postmoderne tvivl om forskningens sandhedsværdi må vi tage termer som validitet, reliabilitet og sandsynlighed op til fornyet overvejelse. Vi kan ikke længere formidle vore forskningsresultater uden om de informanter, vi har, men må leve med, at både de studerede og det øvrige samfund sætter spørgsmål ved, om det, vi siger og skriver, overhovedet har noget på sig. Det tvinger os til at tage stilling til og erklære, hvilken position vi vælger og til at efterlade tryghedsskabende begreber som objektivitet og sandhed frit flagrende i koret af stemmer, vi hører og fortæller om.

Det er ikke længere givet, at det overhovedet er ønskværdigt at undersøge en problematik uden at sætte sine fodspor og stille ledende spørgsmål. For hvis forskning ikke kun skal være registrering, men også igangsætte dialog og forandringsprocesser, så er der brug for både udspil, medspil og modspil fra forskeren. Spørgsmålet er så, og det er det artiklerne i bogen sætter sig for at undersøge, hvordan vi får etableret en kritisk forholden sig til den måde socialforskere placerer sig i feltet på, og hvordan vi afsøger mulighederne for at udvikle nye narrative strategier, der reflekterer, at forskeren ikke svæver over vandene, men svømmer i samme farvand som informanterne. Kunsten er at udvikle tekstformer, som forfatteren selv har så megen mental afstand til, at de kan fungere som debatoplæg og gøde jorden for dialog mellem forskellige interessenter. For at engagere informanterne må vi altså lære, hvordan vi giver dem mæle, så de føler sig loyalt og korrekt præsenteret, uden at give en totalt ensidig fremstilling.

Bogen er opdelt i to afsnit, hvor der i det første ses nærmere på teoretiske aspekter af overvejelserne omkring repræsentation og i det andet fremlægges eksempler på, hvordan man mere konkret kan gerere sig i skyggen af den postmoderne usikkerhed. Bogen behandler især forskellige tekstformer og -udformninger og bevæger sig ikke, ud over en enkelt artikel af Norman K. Denzin, om etnografisk performance for alvor ind i overvejelser om alternative præsentationsformer som film, tv, internet osv. Det betyder dog ikke, at forfatterne afskriver disse muligheder, eller at deres overvejelser ikke kan være inspirerende for forskere, der radikalt vil bryde med den sædvanlige akademiske præsentationsform : sort på hvidt i relevante tidsskrifter.

Målet er den befriede - eller midlertidige - tekst om det levede liv, der ikke hager sig fast i forfatteren og dennes holdninger og præmisser, men svævende mellem deltagere og tilskuere kan inspirere til interaktion og procesudvikling samt ægge til stillingtagen.

Med udgangspunkt i, at den modernistiske opfattelse af verden som en objektiv og umiddelbart kommunikerbar størrelse, er blevet sat i skammekrogen, skriver Yvonna Lincoln om konsekvenserne af at skrive ud fra et partielt standpunkt - eller fra margenen som hun kalder det. Det kompliceres

nemlig yderligere at postmodernismens flydende identiteter, der kan give en fornemmelse af, at man rummer mange - af og til modsatrettede - identiteter på en gang, der ganske vist ikke fremstår systematiserede og lige til at tage ned fra hylden, men er et resultat af refleksioner fremprovokeret af forskningen og sammenskrivningen af den. Spørgsmålet er, hvilken identitet man skal vælge, når man skriver ?

Carolyn Ellis tager på baggrund af sin forkærlighed for autoetnografi, afstand til den særlige upersonlige form, som traditionelt er blevet krævet i akademiske sociologiske tekster, hvor blot det at skrive "jeg" er lettere suspect. Det gør hun ved at gennemskrive nogenlunde de samme refleksioner flere gange med helt forskelligt ordvalg og ved at lade de fiktive, men strenge traditionelle kritikere, som huserer i hendes overjeg, komme med syrlige kommentarer i indskudte afsnit. Imidlertid er Ellis ikke mere oprørsk, end at hun mener, at man må kunne mestre den sædvanlige akademiske form, før man kaster sig ud i eksperimenterende tekstudformninger, uden at hendes mening om, hvori det positive ved at beherske traditionen består, kommer rigtig frem.

Greg Tanaka præsenterer i en artikel om racesammenstød på et college en traditionel autoritativ tekst i den ene spalte på siden, mens en skønlitterær beretning fylder den anden spalte. Det spørgsmål, som Tanaka ønsker at undersøge, er, om den skønlitterære form, der kan give mæle til mange stemmer - være polyfonisk - giver en bedre præsentation af det, der foregår mellem konfliktens parter. Blandt de uløste problemer er ikke bare, hvordan man får præsenteret helt uforenelige synspunkter på den samme begivenhed, men også hvordan det viderefremidles, at den samme person kan komme med modstridende udsagn. Der har længe været mumlet om slægtskabet mellem skønlitteratur og antropologi, fordi begge typer litteratur bygger på fortolkninger og konstruktioner. Det kan være jeg er gammeldags, men jeg foretrækker den ikke-skønlitterære metode, hvor man har mulighed for at inddrage kilder på en mere gennemskuelig måde. Dermed ikke være sagt, at man ikke kan lære meget af skønlitteratur, det er jeg overbevist om, at man kan. Imidlertid har jeg det bedre med åbenlyst at tale fra min egen position i feltet og tror ikke rigtig på, at man fuldstændig nøjagtigt kan reproducere andres ofte modstridende synspunkter uanset formen.

Patti Lather foreslår en flerlaget tekst (om HIV-positive kvinder) på en lidt anden måde end Tanaka, idet der skiftes mellem gengivelse af bandede samtaler med informanter ledsaget af baggrundstekster og de refleksioner, antropologen gør sig i forskningsdagbogen. Umiddelbart virker det mere frugtbart og mere autentisk, end når informanternes udtalelser omskrives til skønlitteratur.

I en afsluttende artikel peger Thomas Schwandt på, at de mange forsøg på at finde nye udtryksformer kan ses som en generel etnografisk angst for at videregive misforståede billeder af informanterne, som længe har været på spil, men er forstærket af postmodernismen. Men, hævder Schwandt, man kan også se artiklerne som andet end småneurotiske forsøg på at undgå at træde i spinaten, fordi de også handler om etnografisk etik. Nutidens etnografiske forskning drejer sig ikke bare om en videnskabelig udredning af ontologi og epistemologi, men også om etisk opførsel, sådan at kvaliteten af relationerne til andre og ansvaret for ikke at stille informanter til skue tilgodeses.

Formen kommer til at dominere meget i alle overvejelserne om, hvordan vi kan bruge antropologien som oplæg til samfundsmæssige debatter, måske for meget, indholdet må stadig være hovedsagen. Da antologien netop forholder sig til formidling kan man godt tillade sig at brokke sig lidt over sproget. Der er passager, hvor formen får overtaget, så læseren nok rider med på en inciterende leg med ordene, men alligevel efterlades med en for vag fornemmelse af, hvad indholdet og meningen egentlig er. Det sprogbrug, som engang var forbeholdt franske intellektuelle, synes, i takt med at det

franske sprog er på vej ud af den internationale videnskab, at have sneget sig ind i den ellers eksemplarisk klare angelsaksiske tradition. Den evige gentagelse af alt det der "post" eller "post-post" bliver altså også lidt trættende i længden, kan vi da ikke snart finde på en selvstændig betegnelse til tiden, hvor de store sandheder er druknet i relativiteten og refleksionen? Ikke fordi det nødvendigvis skal være pæret at læse faglitteratur, alle har godt af lidt hjernegymnastik, men fordi der heller ikke er grund til at gøre det mere indviklet end nødvendigt. Slet ikke når man i øvrigt skriver side op og side ned om, hvordan alle skal deltage i de debatter, som skal blive udkommet af antropologiske undersøgelser.